

3. ทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับช่วงชั้นทางสังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับชนชั้นมีมากมาย ทั้งที่เป็นทฤษฎีในระดับใหญ่และในระดับย่อย สำหรับในที่นี้จะเสนอแนวความคิดในระดับใหญ่บางประการในประเด็นที่ขัดแย้งระหว่างนักวิชาการ นั่นคือแนวความคิดจากคำถามที่ว่า “ชนชั้นหรือการลำดับช่วงชั้นทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์หรือให้โทษต่อสังคม?”

ในหมู่นักวิชาการทางสังคมวิทยาได้แบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่เห็นว่าช่วงชั้นทางสังคมเป็นสิ่งที่ให้โทษมากกว่าให้ประโยชน์และกลุ่มที่มีความเห็นตรงกันข้ามคือเห็นว่าช่วงชั้นทางสังคมเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์มากกว่าให้โทษ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มทฤษฎีขัดแย้ง (Conflict Theory)

กลุ่มนี้มีความเห็นว่าการมีอยู่ของช่วงชั้นทางสังคมนั้นก่อให้เกิดผลในทางลบ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมและมนุษยชาติเช่นเดียวกับสงครามหรือการดำรงอยู่อย่างแบ่งพรรคแบ่งพวกของมนุษย์

ตามแนวความคิดของนักวิชาการกลุ่มนี้นั้นช่วงชั้นทางสังคมก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น การเอาเปรียบ การข่มเหงรังแกกัน และความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ นานา ผลประโยชน์ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจะตกอยู่กับชนกลุ่มน้อยซึ่งอยู่ในช่วงชั้นสูงของสังคม เพราะฉะนั้นชนชั้นสูงนั้นจะกระทำทุกอย่างโดยใช้มนุษยธรรมเพื่อผลประโยชน์ของตน ส่วนชนชั้นต่ำนั้นจะถูกริดรอนสิทธิและผลประโยชน์โดยวิธีการต่าง ๆ โดยที่ชนชั้นต่ำนั้นไม่มีอำนาจต่อรองและไม่มีอุปกรณ์อะไรที่จะต้านทานได้

เพราะฉะนั้นตามทัศนะของนักวิชาการฝ่ายทฤษฎีขัดแย้งแล้ว トラาบใดสังคมมีช่วงชั้นหรือความไม่เท่าเทียมดังกล่าว การดิ้นรนต่อสู้ระหว่างชนชั้นยังจะต้องมีอยู่ตลอดไป สังคมจะเข้าสู่ภาวะสันติได้ก็ต่อเมื่อการแบ่งชั้นวรรณะจะถูกขจัดให้หมดไปจากสังคม ทุกคนในสังคมจะต้องอยู่กันอย่างเท่าเทียมพอสมควร ทุกคนมีหรือไม่มีในเรื่องทรัพย์สินเงินทองหรือเกียรติยศชื่อเสียงอย่างเสมอเหมือนกัน

จากแนวความคิดในเรื่องชนชั้นแบบนี้ทำให้เกิดนักคิดมากมายในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ซึ่งได้พยายามหาวิธีที่จะขจัดชนชั้นหรือความไม่เท่าเทียมให้หมดไปจากสังคมเพื่อว่าสังคมมนุษย์เข้าสู่ภาวะสันติกันอย่างแท้จริง ผู้ที่มีความคิดเข้มข้นและเป็นรูปแบบมากที่สุดและมีสาวกเจริญรอยตามมากที่สุดก็คือ คาร์ล มาร์กซ์ ความมุ่งมั่นดังกล่าวเห็นได้ชัดจากในหนังสือ “ประกาศการคอมมิวนิสต์”

(Communist Manifesto) ซึ่งเป็นผลงานชิ้นสำคัญของคาร์ล มาร์กซ์

3.2 กลุ่มทฤษฎีเชิงหน้าที่ (Functional Theory)

นักวิชาการที่มองสังคมโดยยึดทฤษฎีเชิงหน้าที่ที่มีความเชื่อในเรื่องช่วงชั้นทางสังคมตรงกันข้ามกับนักวิชาการกลุ่มทฤษฎีขัดแย้ง กลุ่มทฤษฎีเชิงหน้าที่นี้ถือว่าการที่คนในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกันนั้นมีผลดีต่อสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง สถาบันแห่งชนชั้นแท้ที่จริงทำหน้าที่อันสำคัญต่อสังคม คือทำให้สังคมสามารถอยู่รอด มีความเจริญรุดหน้าและผืนิกตัวเองอย่างต่อเนื่อง ตามทัศนะของทฤษฎีเชิงหน้าที่แล้ว ถ้าสังคมใดปราศจากชนชั้นหรือถ้าทุกคนมีความเท่าเทียมกันหมดแล้ว สังคมนั้นอาจจะสลายตัวไม่ช้าก็เร็ว

เหตุผลที่สำคัญที่ทำให้นักสังคมวิทยากลุ่มนี้เชื่ออย่างนี้ก็เนื่องจากว่า สังคมทุกสังคมนั้นจำเป็นต้องมีสมาชิกเพื่อมารับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ในสังคม เช่น หน้าที่ชาวนาชาวสวน กรรมกร ผู้บริหารประเทศ ครูอาจารย์ และหน้าที่อื่นมากมาย ความรับผิดชอบในตำแหน่งต่างๆ ในสังคมนั้นจะต้องใช้ความรู้และปัญญาความสามารถไม่เท่ากัน ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการที่จะเป็นกรรมกรกับความสามารถในการที่จะเป็นนักปกครองนั้นย่อมแตกต่างกันลิบลับ สมมติว่าสังคมให้เกียรติให้ผลประโยชน์และประเมินค่าเท่ากันระหว่างกรรมกรและนักปกครองแล้ว สังคมจะเอาผู้ใดมาเป็นนักปกครอง การที่จะเป็นนักปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องผ่านการศึกษาและการฝึกอบรมอย่างมาก และจะต้องผ่านประสบการณ์ในการทำงานหลายๆ ด้าน ถ้าหากว่านักปกครองจะมีเกียรติเท่ากรรมกรแล้ว จะมีผู้โดยยอมลำบากในการศึกษาเล่าเรียนและฝึกอบรมเป็นเวลานานนับสิบปี อีกทั้งจะต้องผ่านประสบการณ์ทางอาชีพหลายระดับหลายขั้นตอน เพราะฉะนั้นการที่สังคมให้เกียรตินักปกครองหรือผู้ซึ่งมีความรับผิดชอบสำคัญในสังคมอย่างสูงส่งนั้น เป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนเราอดทนเล่าเรียนและฝึกฝนเพื่อสร้างสมรรถนะในการเป็นนักปกครอง สมมติว่าสังคมไม่ให้แรงจูงใจดังกล่าว เกียรติในการเป็นนักปกครองมีเท่าๆ กับเกียรติในการเป็นกรรมกร สังคมอาจจะต้องเอาคนที่มีความสามารถเท่ากรรมกรมาเป็นนักปกครองซึ่งถ้ากระทำได้สังคมนั้นอาจจะอยู่ไม่รอด

ลองถามคนในสังคมปัจจุบันว่าทำไมจึงศึกษาเล่าเรียนให้สูงขึ้นเรื่อยๆ ทำไมจึงเข้ารับการอบรมในสาขาวิชาต่างๆ ทำไมจึงพยายามพัฒนาปรับปรุงตนเองในด้านสมรรถภาพอย่างไม่หยุดยั้ง? คำตอบอาจจะได้ทำนองเดียวกันว่าเพื่อเกียรติเพื่อรางวัลในทางจิตใจและร่างกายเพื่ออำนาจเพื่อศักดิ์ศรี ฯลฯ ให้มีมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ถ้าไม่ใช่เพราะสิ่งนี้แล้ว คงไม่มีใครทุ่มเทความอุตสาหะพยายามดังที่เป็นอยู่

สรุปแล้วทฤษฎีเชิงหน้าที่ที่มีความเชื่อว่าช่วงชั้นทางสังคมนั้นแท้ที่จริงคือวิธีการจูงใจ ล่อใจ หรือบำเหน็จรางวัล เพื่อให้สมาชิกสังคมบางคนยอมรับหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญและหนักหน่วงของสังคมนั้นเอง